

L

La *u(n)*, per *lo un*, V. *el art. masculí + un* (ELL)
Là, estar en, V. *àer* (AIRE) *Laba*, V. *alaba Laba-*
ca, errada per *labaça*, V. *llapassa/llaparassa Laban-*
ta, V. *làpida*

.LABARUM, pres del ll. *labārum* id. □ 1.ª doc.:
 Belv. (-ro).

Label, V. *llavi*

LABERINT, pres del ll. *labyrinthus*, i aquest, del
 gr. *λαβύρινθος*, 'construcció plena de marrades i
 camins en creu, en la qual era molt difícil d'orientar-se',
 mot d'origen minoic. □ 1.ª doc.: fi S. xiv.

«Mè fas estar meravellat per les tués paraules mar-
 ravellosament ornades, e pren-me axí com aquells de
 la casa d'En Dàdalus, la qual casa és apellada *laberintus*,
 de la qual, quan volen exir, ells entren dins ella,
 e quant més ne cuyden entrar dins, més ne ixen», Ge-
 nebreda, *Boeci*, 165. El *DAG.* i *AlcM* citen altres tes-
 timonis dels Ss. xiv i xv. Cap als anys 1910 i 1920 era
 molt famós a Bna. el *Laberint*, construït i posseït pel
 Marquès d'Alfarràs a Horta, i molt visitats els seus
 jardins; ja el B. de Maldà ens explica el que veieren
 «entrant-nos al *Leberinto*» (*Coll. B. V.*, 217) d'Horta; 25
laberintic [1908, G. de Liost]. *Labirintitis*.

CPY.: *Labirintiforme*, *-berint*.

Labiades, *labial*, *labialitzar*, *labiat*, V. *llavi* *Làbil*,
labilitat, V. *llau* *Labio-*, V. *llavi* *Labor*, *laborable*, 30
laboral, *laborar*, *laboratiu*, *laboratori*, *laboriós*, V. *lla-*
vor *Labre*, *làbrids*, V. *llavi*

LACA, de l'ar. *lakk*, i aquest del persa *lāk*, que per
 la seva banda és manllevat del sànscrit. □ 1.ª doc.: 35
 1271.

«Carga de pebre e de gíngebre, de *lacha*, d'encens,
 de breyl --- prenen los corredors --- 8 diners ---», ta-
 rifa de Bna., a. 1271 (*EntreDL* I, 155, § 1); a la
Lleuda de Tortosa: «carga de caneyla, 2 sous; carga 40
 de girofle, 2 sous; carga de *lacca*, 2 sous; caixa de pa-

per ---», *CostTort.*, 416. Segurament encara són una
 mica anteriors els Proverbis de Guillem de Cervera,
 que ens el posen en rima: «En blanca vestadura / par
 miels [es destaca més] qu'en altra, taca; / sí's fay, en
 verge pura: / mays que vert sobre *laca!*».

A l'*InvLC*: «grana e bresil, *lacha*, gauda», a. 1335;
 i altres exemples (alguns de dubtosos) de 1284, 1300,
 1332, 1368, 1384, 1399 (un de 1250 potser és més
 aviat de *llaca* 'llot, llac'). També en llengua d'oc *laca*
 apareix ja en el S. XIII (*ZRPh.* XLVII, 431). Per al cas-
 tellà [S. XIII] en el *DCEC/DECH*, on dono ja l'es-
 sencial de l'etimologia i la història del mot, en les se-
 ves migracions des de la Índia, que és on es produeix
 la major part d'aquesta substància, i allí ja s'hi troben
 al·lusions en les fonts literàries clàssiques del sànscrit.
 Segons l'*Altindisches Et. Wb.* de Mayrhofer (III, 96-7)
 tindria allí la forma bsica *lākṣā* f., que figura en
 l'Atharva Veda, i s'inclina a aprovar la identificació
 que s'ha suggerit amb el nom indoeuropeu del salmó
 (al. *lachs* etc.).

En tot cas, en el seu camí cap a Europa, es va partir
 d'una forma dels parlars de l'índic mitjà, que sotmeten
 a assimilació els grups com *ḷṣ*, i passant, a través
 del persa *lāk*, al gr. tardà *λάκκος* (en periples poc
 antics està documentat).

Altrament em sembla que amb això no s'ha aclari-
 rit tot; car ja hi ha mencions de laca vermella en
 belles comparacions poètiques en la recerca d'Ūrvaçí
 encantada, per la selva (Kalidassa, *Vikr.* iv, 16d), i allí
 el mot té la forma *alaktah* o *alaktakah*, cosa que tam-
 bé havia d'assimilar-se en **alakko*, segons les normes
 fonètiques del pràcrit. ¿Derivats paral·lels d'un radical
 comú?

És versemblant que fossin els mercaders catalans
 (o els venecians?) els qui vagin portar primer la cosa
 i el mot des dels ports àrabs de l'Egeu (i no per via
 grega, i menys portuguesa, com sigui que en aquesta
 llengua no se'n veuen notícies fins a 1498). Els portu-
 guesos el donen també en una forma alterada *lacra/*
lacre/lácar; aquesta variant, la més antiga, d'on potser
lacre [1508] tal com port. *aljofar/aljofre*, i és conce-